

500
9. m

S A M O R Z Ą D POWIATU BĘDZIŃSKIEGO

Prenumerata kwartalna:

2 złote

numer pojedynczy 40 groszy.

Ogłoszenia zwykłe za tekstem

Cała strona 80 zł. 1/2 strony 40 zł.

1/4 strony 20 zł. 1/8 strony 10 zł.

drobne ogłosz. po 3 grosze za wyraz.

ORGAN URZĘDOWY POWIATOWEGO ZWIĄZKU KOMUNALNEGO POWIATU BĘDZIŃSKIEGO

Nr. 4

Będzin, dnia 1 marca 1925 roku.

Rok 2

Treść numeru:

DZIAŁ URZĘDOWY: 1. -- Okólnik w sprawie dostarczenia dla wszystkich rolników powiatu Będzińskiego nawozów sztucznych, na 9-cio mies. kredyt oraz w sprawie kredytów na zakup nasion siewnych 2. -- Okólnik w sprawie zwalczania wścieklizny. 3. -- Okólnik w spraw. zwalczania epidemii czerwonej u świń. 4. -- Ulgi podatkowe 5. -- Regulowanie obrotu obcymi walutami. 6. -- Ujednolajnienie wymiaru kuferków rekruckich. 7. -- Wyjaśnienie w sprawie zabiegów o uzyskanie wypisów z aktów stanu cywilnego na obszarze Rosji sowieckiej 8. -- Koszty utrzymania. 9. -- Wypłata dewidencji od akcji Banku Polskiego. 10. -- Lokata funduszu zapasowego Banku Polsk. 11. -- Zeznanie o dochodzie. 12. -- Uposażenie pracowników państwowych. 13. -- Normy diet 14. -- Charakterystyczne cechy piękna i brzydoty wsi polskiej. 15. -- Kronika. 16. -- Ogłoszenia.

DZIAŁ URZĘDOWY

OKÓLNIK

w sprawie dostarczenia dla wszystkich rolników powiatu Będzińskiego nawozów sztucznych na 9-cio mies. kredyt oraz w sprawie kredytów na zakup nasion siewnych.

Wydział Powiatowy
SEJMIKU BĘDZIŃSKIEGO
Będzin, dnia 26.II.1925 r.
L. 3622/VI/25.

Do

Wszystkich Urzędów Gminnych
i Magistratu m. Czeladzi.

Na zjeździe w dniu 27.II b. r., w związku z poleceniem powołania Gminnych Komisji Rolnych, została pp. Wójtom wręczona ankietą o stanie potrzeb rolników w danej gminie. Ankietą miała zorientować Powiatową Komisję Rolną co do potrzeb bieżących rolnictwa w powiecie i potrzeb ogólnych wsi. Część gmin wniosło ankietę na pierwsze posiedzenie Gmin.

Kom. Roln. i te gminy nadesłały całkiem rzeczowe odpowiedzi. Reszta gmin natomiast, bądź dotychczas na ankietę nie dała odpowiedzi, bądź nadsyła imienne wykazy zapotrzebowania na brakujące ziarno siewne i to w ilościach nie tylko nieprawdopodobnych, lecz w wartości, przekraczających tysiąc-krotnie miary zaspokojenia tych potrzeb przez Sejmik i Państwo.

Podobne bezmyślne traktowanie sprawy oraz opieszałość w wykonywaniu poleceń najbardziej żywotnych i aktualnych jest karygodne i w przyszłości tolerowane być nie może.

Wobec powyższego stanu Powiatowa Komisja Rolna zmuszona była oprzeć się na danych przypuszczalnych.

Sprawa pomocy dla rolników na zasiewy wiosenne przedstawia się jak następuje:

1) ziarno siewne, z powodu spóźnionej pory i braku odpowiednich blizkich źródeł zakupu, oraz wysokich cen zboża oryginalnego, dostarczane nie będzie natomiast;

2) udzielane będą pożyczki w gotówce przez Pow. Kasę Oszczędności w Będzinie na zakup ziarna wyłącznie dla rolników, dotkniętych w roku ubiegłym klęską gradobicia, w wysokości 25 zł. na jeden mórg zniszczony. Pożyczki wydawane będą na weksle, podpisane przez pożyczającego i dwóch poręczycieli, na okres 9-ciu miesięcy, przy oprocentowaniu 20% w stosunku rocznym;

3) kredyt na nawozy sztuczne (saltera, azotniak i superfosfat), udzielany będzie przez Pow. Kasę Oszczędności w Będzinie wszystkim rolnikom na okres 9-ia miesięcy, przy oprocentowaniu 15% rocznie.

Odnosnie do powyższego polecam pp. Wójtom tych gmin, które w roku ubiegłym były nawiedzone klęską gradobicia: 1) aby od poszkodowanych rolników, którzy na jesieni roku ubiegłego z pożyczek Sejmiku nie korzystali, zebrali do dnia 1 marca b. r. podania na pożyczki w gotówce w stosunku 25 zł. na jeden mórg zniszczony. Następnie w dniu 1 lub 2-im marca pp. Wójci zwołają posiedzenie Gminnych Komisji Rolnych, które zakwalifikują zgłaszających się kandydatów zasługujących na pożyczki; 2) w dniu 3 marca pp. Wójci prześlą podania petentów wraz z odpisem protokołu Gmin. Komisji Rolnych i poświadczaniem wójta na każdym podaniu do Powiatowej Kasy Oszczędności w Będzinie, przez umyślnego; 3) w dniu 7 marca b. r. pp. Wójci zgłoszą się do P. K. O. w Będzinie po odbiór listy zakwalifikowanych na posiedzeniu P. K. O. kandydatów, oraz po odbiór odpowiedniej ilości blankietów wekslowych; 4) w dniu 8 marca b. r. zakwalifikowani według listy kandydaci do pożyczek, oraz ich poręczyciele, podpiszą w Urzędzie Gminnym w obecności p. Wójta weksle, wypełnione w Gminie na odpowiednią, odnosnie do przyznanej pożyczki, sumę. 5) w dniu 9 marca b. r. pp. Wójci prześlą podpisane weksle do Powiatowej Kasy Oszczędności w Będzinie i następnie 6) w dniu 10 marca b. r. pp. Wójci zgłoszą się osobiście do P. K. O. w Będzinie po odbiór gotówki dla petentów.

Przy podpisywaniu weksli przez pożyczających pp. Wójci będą pobierać od petentów po 1 zł. gotówką za blankiet wekslowy i otrzymaną stąd sumę wpłacą do P. K. O. w Będzinie przy zwrocie podpisanych weksli.

PP. Wójci wszystkich gmin, nie wyłączając wyżej omówionych, w tym samym poprzednio wyznaczonym okresie, zbiorą podania od petentów, chcących otrzymać na 9-io miesięczny kredyt wekslowy nawozy sztuczne t. j. salterę, azotniak i superfosfat. Podania zakwalifikowane przez Gminne Komisje Rolne wraz z protokołem, listą i opinią wójta prześlą pp. Wójci w dniu 3-im marca b. r. do Wydziału Powiatowego. Następnie w dniu 7 marca b. r. Urzędy Gminne zgłoszą się po odbiór listy zakwalifikowanej przez Powiatową Komisję Rolną kandydatów na nawozy, oraz po odbiór odpowiedniej ilości blankietów wekslowych. Blankiety te, jak poprzednio zostaną wypełnione i podpi-

sane przez wystawcę i 2-ch poręczycieli i następnie w dniu 9 marca b. r. pp. wójci prześlą weksle do Pow. Kasy Oszczędności w Będzinie. Na tej podstawie zadysponowana będzie wysyłka nawozów sztucznych do odpowiednich stacji kolejowych, względnie wydana dyspozycja do odbioru nawozów wprost z fabryki w Chorzowie i Strzemieszyczach dla tych gmin, którym praktyczniej będzie zabrać nawozy wprost z fabryki podwodami. Cena nawozów sztucznych wraz z procentem za okres 9-ia miesięcy wynosić będzie:

- 1) za jeden worek wagi 75 kg.
20 % azotniaku loco stacja
wyładowcza . . . . . 20 zł. 10 gr.
- 2) za jeden worek 75 kg. 16%
saletry chilijskiej loco stacja
wyładowcza . . . . . 28 zł. 70 gr.
- 3) za jeden worek 100 kg. 16%-go
superfosfatu loco stacja wyła-
dowcza wraz z workiem . . 11 zł. —
- 4) za jeden worek 100 kg. super-
fosfatu loco magazyn fabryki
bez worka . . . . . 10 zł. —

Suma wypisywana na wekslu będzie zależeć od ilości i jakości żądanych nawozów sztucznych.

Kredyty na nawozy sztuczne (saletra, azotniak i superfosfat) przyznane zostały gminom w następujących granicach i do tej wysokości pp. Wójci będą przyjmować zgłoszenia:

Nazwa gminy	Saletra ctn. m.	Azotniak ctn. m.	Superfos- fat ctn. m.
1. Pińczyce	10	40	200
2. Niegowa	40	40	120
3. Wojkowice-Kościelne	—	200	50
4. Myszków	5	10	25
5. Olkusk-Siew.	—	50	70
6. Ożarówice	55	180	72
7. Poraj	—	50	—
8. Włodowice	50	70	50
9. Rokitno-Szlach.	55	35	—
10. Grodziec	—	50	—
11. Koziegłowy	25	—	150
12. Kromołów	—	50	50
13. Łagisza	—	100	30
14. Łosień	50	50	50
15. Mrzygłód	—	5	50
16. Mierzęcice	20	120	170
17. Poręba	5	50	75
18. Rudnik-Wielki	20	75	100
19. Siewierz	30	10	50
20. Zagórze	—	50	50
21. Żarki	20	—	120
22. Koziegłówki	10	10	50
23. Bobrowniki	30	50	50
24. Czeladź	— 280	— 1325	— 2067

Szczegóły dotyczące bliżej techniki transportu omówione będą na zjeździe wójtów i pisarzy gminnych.

Przewodniczący Wydziału Powiatowego
STAROSTA: (—) A. TRZCIŃSKI

OKÓLNİK

w sprawie zwalczania wścieklizny.

Z powodu panującej w wielu miejscowościach powiatu Będzińskiego wścieklizny psów zarządzam co następuje:

1) Każdy pokąsany przez wściekłego psa człowiek, winien niezwłocznie zameldować o tem Urzędowi Gminnemu.

2) Nikt z pokąsanych nie może wyjechać samowolnie na leczenie do Krasowa, lecz jechać może wyłącznie tylko na mocy świadectwa otrzymanego od Urzędu Gminnego.

3) Jeśli pies wściekły lub podejrzany o wściekliznę został zabity, to należy obowiązkowo odciąć głowę psa i takową należycie opakowaną winien pokąsany i wyjeżdżający na leczenie zabrać ze sobą i oddać w lecznicę w Krakowie.

4) Wszystkie psy należy trzymać stale na uwięzi, a prócz tego psy uwiązane winny posiadać namordniki, to jest gęste druciane kagańce, a to z tego względu, że zdarzyły się już wypadki iż nawet psy uwiązane na łańcuchach pokąsały ludzi obok nich przechodzących.

5) Psy i koty wałęsające się będą wybijane, a prócz tego właściciele ich będą pociągani do odpowiedzialności sądowej.

6) W razie stwierdzenia, że o wypadku wścieklizny we wsi nie doniesiono natychmiast Urzędowi Gminnemu, będą surowo karani nie tylko sołtysi, którzy powinni wiedzieć co się we wsi dzieje, lecz będą również karani właściciele zagrod, w których zdarzył się wypadek wścieklizny.

Wzywam ludność aby we własnym interesie i dla własnego dobra, ściśle przestrzegała powyżej podane zarządzenie.

Przewodniczący Wydziału Powiatowego
STAROSTA: ALEKSANDER TRZCIŃSKI.

OKÓLNİK

w sprawie zwalczanie epidemii czerwoni u świń

Ponieważ corocznie, przeważnie w porze wiosennej panuje tak zwana czerwotka świń, wskutek której ginie znaczna ilość świń, przeto Wydział Powiatowy Sejmiku Będzińskiego, celem zabezpieczenia rolników od poważnych strat, sprowadził większą ilość szczepionek ochronnych przeciw czerwonce świń.

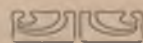
Szczepionki te znajdują się w sejmikowych ambulatoriach weterynaryjnych w Żarkach i w Siewierzu, a szczepień dokonują sejmikowi lekarze weterynaryjni urzędujący przy ambulatoriach w Żarkach i w Siewierzu. Opłata za szczepienie ochronne od jednej świni wynosi tylko 50 groszy.

Celem ułatwienia zbiorowych szczepień, wzywam ludność, by umówiwszy się partjami, lub całymi wsiami, wzywała lekarzy z Żarek i Siewierza, do przeprowadzenia zbiorowych ochronnych szczepień przeciw czerwonce świń. Zaznaczam, że szczepienia ochronne dają świniom odporność na dłuższy czas przeciw chorobie, przez co rolnicy unikają poważnych strat, jakie dotychczas ponosili z powodu padania świń na czerwone.

Przewodniczący Wydziału Powiatowego
STAROSTA: ALEKSANDER TRZCIŃSKI.

Ulgi podatkowe.

W związku z nieurodzajem ub. roku Minister Skarbu upoważnił Izby Skarbowe w okręgach, które w większym stopniu dotknęła klęska nieurodzaju, do przesuwania terminu płatności podatku gruntowego do 1 października b. r. tym płatnikom, których gospodarstwo rolne zostało dotknięte klęską nieurodzaju w wysokości 40%. Dla mniejszych własności do 43 ha ulgi mogą być udzielane na wniosek zwierzchności gminnej, dla większych własności ponad 43 ha na skutek indywidualnych podań. Odroczenie I-ej raty podatku gruntowego nie może pociągać za sobą bez zgody Wydziałów Powiatowych odroczenia podatków, pobieranych na rzecz Związków Samorządowych.

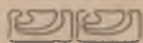
Regulowanie obrotu obcemi walutami.

W dniu 31 marca r. b. upływa termin ważności ustawy, upoważniającej Ministra Skarbu do regulowania obrotu dewizami.

Mimo ustabilizowania się waluty polskiej reglamentacja dewizowa w pewnych kierunkach jest jeszcze niezbędna. Dotyczy to specjalnie przepisów, odnośnych się do ucieczki kapitałów. oraz przepisów o walucie, osiąganey z eksportu.

W związku z tem Rada Ministrów na posiedzeniu w dniu 18 u. m. uchwaliła projekt ustawy w sprawie zmiany niektórych postanowień ustawy, udzielającej Ministrowi Skarbu upoważnienia do regulowania w drodze rozporządzeń obrotu pieniężnego z krajami zagranicznymi, oraz obrotu obcemi walutami.

Uchwalony przez Radę Ministrów projekt zmiany tej ustawy zawiera przedłużenie terminu jej ważności do dn. 31 marca 1926 r., oraz kilka zmian redakcyjnych.

Ujednostajnienie wymiarów kuferków rekruckich.

Przybywający do oddziałów rekruci przynoszą ze sobą niejednokrotnie kuferki zbyt wielkich rozmiarów, które nie pozwalają na umieszczenie ich pod łózkami, jak tego wymagają przepisy regulaminu służby wewnętrznej. Ze względu na to, ustaliło Ministerstwo Spraw Wojskowych następujące maksymalne wymiary kuferków rekruckich: wysokość 36 cm., szerokość 40 cm. długość 60 cm. O tem zawiadamia się interesowanych z tem nadmienieniem, że kuferki rekrutów, niestosujących się do niniejszego obwieszczenia po przybyciu ich do oddziałów złożone będą w składach wojskowych.

Powiatowy Związek Komunalny Powiatu Będzińskiego.

Zestawienie wydatków za rok 1924

w/g sprawozdania finansowego z wykonania budżetu za rok 1924.

Tytuł budżetu	P r z e d m i o t	W szczególe		Stosunek % do ogół. wydatków	W o g ó ł e	
		Zł.	gr.		Zł.	gr.
	Dział A.					
	WYDATKI ZWYCZAJNE.					
I.	Koszty administracji	136.433	64	7,75		
II.	Komunikacja	276.491	19	15,70		
III.	Rolnictwo i hodowla	47.539	27	2,70		
IV.	Zdrowotność i Opieka Społeczna	144.766	99	8,22		
V.	Szkolnictwo, Oświata i Statystyka	21.753	53	1,24		
VI.	Cele kulturalne	5.355	78	0,30		
VII.	Utrzymanie drukarni	36.546	97	2,08		
VIII.	Redakcja miesięczn. „Samorząd“	2.618	98	0,15		
IX.	Bezpieczeństwo publiczne	50 176	15	2,85		
X.	R ó ż n e	15.878	34	0,90		
XI.	Wydatki nieprzewidziane	43.497	28	2,47	781.058	12
	Dział B.					
	WYDATKI NADZWYCZAJNE					
XII.	Udział Gmin w dochodach z 1 % podatku od wydo- bytego węgla	282.487	10	16,06		
XIII.	Inwestycje i wydatki jednorazowe	487.438	96	27,67	769.926	06
	Dział C.					
XIV.	Sumy przechodnie	209.943	47	11,92	209.943	47
					1.760.927	65

Wyjaśnienie w sprawie zabiegów o uzyskanie wypisów z aktów stanu cywilnego na obszarze Rosji sowieckiej.

Wojna i wytworzone skutkiem niej stosunki polityczne postawiły bardzo wiele osób wobec poważnych trudności w kierunku uzyskania wypisów z aktów stanu cywilnego. Szczególniejsze trudności zachodzą pod tym względem na obszarze Rosji sowieckiej, której władze państwowe, opierając się na dekreście o rozdziale kościoła i Państwa, zabroniły władzom kościelnym prowadzenia ksiąg metrykalnych a czynności te przekazały państwowym urządowi stanu cywilnego. Dotyczy to zarówno dokumentów, sporządzonych po wydaniu odnośnego dekretu jak i noszących wcześniejsze daty. Dlatego też Ministerstwo Spraw Wewnętrznych komunikuje, że praktykowane niejednokrotnie zwracanie się polskich urzędów państwowych lub innych instytucji oraz osób prywatnych bezpośrednio do proboszczów katolickich na obszarze S. S. S. R. o nadesłanie wypisów z ksiąg stanu cywilnego jest bezcelowe. Natomiast podania o wypisy z ksiąg stanu cywilnego, znajdujących się na obszarze S. S. S. R. winny być kierowane przez władze administracyjne wyłącznie do polskich placówek dyplomatyczno-konsularnych w Rosji.

Ponieważ władze sowieckie za wystawienie dokumentu pobierają 5 rubli złotem — przeto do podania o wypisy z ksiąg stanu cywilnego, znajdujących się w Rosji, należy dołączyć odnośną kwotę w walucie efektywnej w wysokości, zależnej od ilości żądanych dokumentów.

W związku jednak z wprowadzeniem złotego i z trudnościami napotykanymi na prowincji przy zakupie pięciorublowych monet złotych — Ministerstwo Spraw Zagranicznych uznało obecnie za możliwe pobieranie zaliczek na poczet rzeczywistych kosztów w walucie polskiej, licząc po 14 złotych za 5 rb. zł. Jednocześnie jednak Ministerstwo Spraw Zagranicznych wymaga przedłożenia, przez starającego się o wypis i wpłacającego kwotę wyżej oznaczoną, deklaracji, stwierdzającej, że odnośni petenci zobowiązują się zwrócić wszelkie koszty, związane ze sporządzeniem i przesłaniem żadanego dokumentu i to tak przy wpłatach w efektywnych rublach jak i złotych. Wpłacona bowiem, przez interesowanego kwota, nie przesądza obowiązku dodatkowego pokrycia ewentualnej nadwyżki kosztów lub różnicy kursu i uważana jest przez Ministerstwo Spraw Zagranicznych za tymczasową zaliczkę do późniejszego rozrachowania. Kwoty wraz z deklaracją przesyła urząd pośredniczący (Starostwo) bezpośrednio listem pieniężnym do kasy konsularnej Ministerstwa Spraw Zagranicznych, podając przeznaczenie pieniędzy oraz datę i liczbę pisma, z którym dany urząd zwrócił się w tej sprawie do właściwej zagranicznej placówki dyplomatyczno-konsularnej Rzeczypospolitej polskiej. Wyjaśnienie powyższe podaje się do wiadomości interesowanych osób, urzędów gminnych celem zastosowania się do podanego wyżej sposobu postępowania, przyczem zaznacza się, iż zasadniczo podania takie należy wnosić przez miejscową władzę administracyjną I instancji t. j. Starostwo.

Kronika nieurzędowa.

KOSZTY UTRZYMANIA

WEDŁUG OBLICZEŃ KOMISJI LOKALNYCH.

Miasta	Październik 1924 r.	Listopad 1924 r.	Grudzień 1924 r.	Styczeń 1925 r.
Warszawa	+ 7,1	+ 0,7	+ 1,1	— 1,5
Częstochowa	+ 13,2	+ 3,7	+ 3,6	— 0,2
Kielce	+ 9,4	+ 1,9	+ 2,5	— 5,5
Kraków	+ 3,6	+ 4,3	+ 1,9	+ 1,8
Lublin	+ 5,3	+ 3,1	— 3,5	—
Łódź	+ 3,9	+ 0,8	— 2,0	— 1,8
Poznań	+ 2,6	+ 0,8	+ 0,1	0,7
Radom	+ 7,3	+ 8,5	— 2,8	— 1,7
Sosnowiec	+ 7,7	+ 0,5	— 1,1	— 1,1

■■■■■■■■■■

Wypłata dywidendy od akcji Banku Polskiego.

Z dniem 16 u. m. oddziały Banku Polskiego rozpoczęły wypłatę dywidendy za rok 1924 od akcji Banku Polskiego w wys. 8 złotych od każdej akcji.

Dywidenda wypłacana jest okazicielom kuponu № 1.

Kupony dywidendowe ulegają przedawnieniu po upływie 5 lat, t. j. z dniem 15 lutego 1930 r.

Przez pierwsze dziesięć lat, t. j. do 1935 r. wypłata dywidendy nie podlega opodatkowaniu.

■■■■■■■■■■

Lokata funduszu zapasowego Banku Polskiego.

Zgodnie z art. 76 statutu Banku Polskiego fundusz zapasowy Banku będzie lokowany w następujących państwowych papierach procentowych:

- 6% państwowej pożyczce dolarowej,
- 8% " " złotej,
- 5% " " konwersyjnej
- i 10% pożyczce kolejowej.

■■■■■■■■■■

Zeznanie o dochodzie.

Termin składania zeznań o dochodzie do wymiaru podatku dochodowego na rok 1925 dla osób fizycznych i spadków wakuujących został przesunięty na dzień 1 maja 1925 r.

Dla osób prawnych obowiązuje w r. 1925 termin ustawowy, który kończy się w dniu 1 maja r. b.

■■■■■■■■■■

Uposażenie pracowników państwowych.

Ministerstwo Skarbu podaje do wiadomości, że mnożna do obliczenia poborów pracowników państwowych na miesiąc marzec ustaloną została na 0,41. zł.

Podatek dochodowy będzie obliczony według dotychczasowych przepisów.

Normy djet

urzędników państwowych, obowiązujące od 1 marca 1925 roku.

stosownie do rozporządzenia Rady Ministrów z dn.
18.II.1925 r. Dz. U. R. P. No. 18.

Stopień służbowy lub placa	Do miejscow- ści bez st. kole- jowej	Do miejscowo- ści ze st. kolejowej	Wysokość djet w/g Linożnej 0.41 zł.		U W A G I
	Punktów				
I	65	73	26.65	29.93	Bilet kolejowy I-ej klasy
II	65	73	26.65	29.93	
III	50	58	20.50	23.78	
IV	50	58	20.50	24.36	
V	40	46	16.40	18.86	
VI	32	38	13.12	15.58	Bilet kolejowy II-ej klasy
VII	28	34	11.48	13.94	
VIII	24	30	9.84	12.30	
IX	22	28	9.02	11.48	
X	18	22	7.38	9.02	
XI	18	22	7.38	9.02	Bilet kolejowy III-ej klasy
XII	18	22	7.38	9.02	
XIII	12	16	4.92	6.56	
XIV	12	16	4.92	6.56	
XV	12	16	4.92	6.56	
XVI	12	16	4.92	6.56	

Wszelkie rachunki kosztów podróży mają być przedstawiane w terminie 8 dni po ukończeniu podróży służbowej.

Przekroczenie, bez dostatecznego usprawiedliwienia, wyżej określonych terminów, pociąga za sobą utratę prawa do zwrotu kosztów.

Charakterystyczne cechy piękna i brzydoty wsi polskiej.

(Ciąg dalszy)

Pierwowzorem najstarszej wsi polskiej, powstałej w zamierzchłej przeszłości, są domostwa rozsiane na wielkiej przestrzeni. Każda zagroda z kamiennymi zabudowaniami gospodarczymi stoi osobno, otoczona polami, należącymi do właściciela domu. Im zaможniejszy jest gospodarz tem większa jest odległość domostwa jego od innych, albowiem na odległość tę wpływa ilość posiadanej ziemi. Zabudowania tworzą w zasadzie regularny czworobok. Bok czworoboku tego, zwrócony na południe zajmuje zazwyczaj dom drewniany, w którego środku znajduje się obszerna sień z nalepą czyli piecem letnim. Po obu stronach sieni znajdują się izby jedna lub czasem dwie—z

których izby frontowe są zazwyczaj b. obszerne i jedna z nich ma przeznaczenie izby gospodarskiej, druga gościnnej—tylne zaś mniejsze izdebki stanowią komnaty. Drugi bok czworoboku tego stanowią stajnie, chlewy i chlewiki dla inwentarza żywego, ujęte w jeden symetryczny budynek, którego front wychodzi na wewnątrz. Przeciwległy bok stanowi brama wjazdowa i furtka, reszta zaś jest oparkaniona lub zagrodzona płotem. Ostatni bok zajmuje stodoła stojąca naprzeciw domu, o dwóch zapolach z boiskiem pośrodku oraz wozownią na inwentarz martwy. Środek czworoboku powyższego zajmuje podwórze ze studnią żórawiową. Przed domem od frontu rozciąga się sad, w którym królują, potężne wzrostem Maćkowe grusze, a obok nich dość liczne wiśnie, w mniejszej ilości jabłonie, a najmniej już śliwki. Wzdłuż domostwa i sadu od strony bramy prowadzi wąska gospodarska droga do najbliższej drogi publicznej. Wioski o takim typie spotyka się dość często w okolicach górskich. Piękność wsi polskiej o typie starodawnym nie ustępuje w niczem jej praktyczności.

W czasach dawnych ludzie nie byli osobiście tak bezpieczni jak obecnie albowiem na drogach, po lasach grasowali opryski, a gdzie ich nie było to dziki zwierz był również groźnym nieprzyjacielem dla człowieka. Wskutek tego starodawne domy były małemi twierdzami.

Odsłonięta okolica pozwalała łatwo dostrzec wroga, czy szkodnika i obmyśleć zawczasu obronę, za zbliżaniem się zaś nieprzyjaciela domownicy znajdowali bez trudu obronę w zamkniętym czworoboku.

Typem późniejszym, powstałym w okresie kolonizacji, rozwijającej się z zachodu za Piastów i Jagiellonów, są wsie o domostwach, stojących rzędem około siebie a oddzielonych od drogi tak zwanem nawsiem t. j. rodzajem błonia, ciągnącym się wzdłuż drogi tak daleko jak daleko sięgały zabudowania. Pola orne nie otaczały we wsiach tego typu, domostwa lecz dotyczyły ich z jednej strony, ciągnąc się nieraz bardzo wydłużonymi pasami aż do granicy wsi sąsiedniej. Pasy te, o równej szerokości, szły równoległe obok siebie, każdy z nich zaczynał się przy drodze, obejmował część nawsia i poza nim przemieniał się w osiedle gospodarskie potem w sad aż wreszcie wyciągał się w różnobarwną wstęgę pola uprawnego.

Budynki gospodarskie nie układały się tu w symetryczny czworobok lecz łączyły się w grupy według swego przeznaczenia. Dom mieszkalny, zwrócony, o ile możliwości frontem na południe, miał izby jedna koło drugiej, sień znajdowała się z boku izb mieszkalnych, bo drugą jej stronę stanowiły przeważnie stajnie, połączone wprawdzie wspólnym dachem z domem, ale zbudowane jako samodzielna całość. Nieco dalej stała stodoła z przybudówkami a między nią a domem, tuż poza stodołą, znajdował się sad. Droga gospodarska biegła w obrębie osiedla na froncie domu lub czasem z tyłu. Przy zachowaniu takiego porządku we wznoszeniu budowli wieś typu tego przedstawiała się schludnie, domy bowiem szły rzędem, jedne przed drugimi a zabudowania gospodarskie stanowiły znów grupę, nieco dalej położoną. Trzecim, powstałym w okresie upadania Polski a rozwijającym

się jeszcze dzisiaj, typem wsi polskiej są wsie wzorowane na miastach. Wsi te mają wszystkie złe strony miasteczek t. j. ciasnotę, bezdenne błoto, zaduch i nie okazują żadnej z zalet prawdziwej wsi polskiej, nie mając powietrza, przestrzeni i zieleni. Tutaj domy z przynależnościami buduje się jakby na przekór jedne drugim, wszystko koło siebie. Nie ma tu miejsca na odpowiednie podwórka, zabudowania wygniatą sobie boki, zabierają światło, widok i ostatecznie wieś taka pełna zaułków, bagien i gnoju budzi odrazę u przejezdnych a dla mieszkańców jest prawdziwym nieszczęściem. Dodać trzeba, że we wsiach tego typu nie ma miejsca nie tylko na sady ale nawet na pojedyncze drzewa, któreby zabrały izbom resztki światła, pola orne leżą daleko poza wsią, utrudniając przez swe położenie nie tylko uprawę ale i dozór nad plodami. Takie są typy wsi polskich.

Z kolei rzeczy wypada mi zatrzymać się przy integralnej części zagrody t. j. chacie, Chata to kosztka budownictwa. Zasadniczą cechą chat polskich jest budowa na węgiel to znaczy, że belki kładziono poziomo jedna na drugiej, łącząc na zawias narożniki, w przeciwstawieniu do chaty np. niemieckiej, gdzie ustawiano w narożniku słupy pionowo a te łączono ukośnemi zastrzałami z belką poziomą. Środek zaś między temi słupami wypełniano cegłą i wyprawiano lub szalowano deskami. Są to tak zwane domy z ryglówki. Dalszą cechą charakterystyczną chaty polskiej to wysoki dach, kryty strzechą. Szpary między belkami poziomymi zatykano zazwyczaj mchem lub warkoczami ze słomy, narzucano na to glinę i bielono zazwyczaj, dwa razy do roku na Boże Narodzenie i Wielkanoc. Nieraz takie wypełnienie ozdabiano kolorami zazwyczaj jaskrawymi, które pod działaniem atmosferycznym nabierały patyny. Do charakterystyki chat trzeba zaliczyć małe kwadratowe okienka, podzielone szprosami, drzwi wchodowe zazwyczaj niskie o wysokich progach. Cały czar i urok takiej chaty leżał w harmonijnym zlanu się z zielenią w silnych kontrastach linii i kolorów.

Odbudowując wsie polskie winno się było zachować w zupełności ogólne ich stare ukształtowanie a wprowadzić jedynie udoskonalenia jako to: rozszerzyć okna i drzwi przez podniesienie powały; dodać przed sienią ganeczki. Nadto należałoby baczyć na miejsce, na którym ma stanąć dom.

Przodkowie nasi, nie mając dokładnych narzędzi cieślskich, stolarskich wybierali zazwyczaj pod dom miejsca jak najbardziej zaciszne, aby uchronić się przed zimnem i wiatrem. Wskutek tego budowano domy w zagłębieniach ziemi, pod skarpami, na skraju lasu, bez względu na wilgotność ziemi lub brak światła słonecznego. Dzisiaj, dzięki udoskonalonej technice, nie zachodzi konieczność budowania domów na miejscach z natury łatwych do budowania. Należy zatem wybierać miejsca najbardziej słoneczne, suche, o widoku na okolicę, aby mieszkańcy wsi mogli podziwiać piękno ojczystej ziemi i pałać do niej coraz większą miłością.

Niestety! tak nie stało się przy odbudowie wsi polskiej.

Nawznoszono wiele domostw z drzewa i muru, pokryto je asbitem lub dachówką cementową, ukła-

dając z niej banalne wzory i potężne napisy, które wniosły zamęt i chaos w krajobraz polski.

c. d. ▀.

Stefan Wąs
architekt

Kronika Urzędowa.

OPLATA OD ŁADUNKÓW KOLEJOWYCH. Wkrótce ogłoszone ma być rozporządzenie min. spraw wewnętrznych, w porozumieniu z min. kolei, dotyczące opłat komunalnych od ładunków kolejowych, pobieranych przez władze miejskie. Opłaty te będą znacznie zmniejszone. Inicjatywę w poruszeniu tej sprawy dało min. kolei żelaznych, które wykazało, że ruch kołowy, nie podlegający opodatkowaniu ze strony miasta, zaczynał wytwarzać min. kolei poważną konkurencję.

ZŁOTO DLA BANKU POLSKIEGO Bank Polski wysłał do Budapesztu delegację, złożoną z trzech osób, celem odebrania ostatniej raty złota, przypadającego Polsce po likwidacji byłego Banku austro-węgierskiego. Ten udział w sumie 2,274,732,18 koron złotych, przewieziono w tych dniach do Warszawy w 16 skrzynkach, ogólnej wagi 806 klg. brutto. Zlikwidowanie rozrachunków z byłym Bankiem austro-węgierskim nastąpiło na korzystnych dla skarbu polskiego warunkach, gdyż przywiezione monety złote nie były jeszcze w obiegu i są niewytarte.

BEZROBOTNI. Według raportów, odebranych z państwowych urzędów pośrednictwa pracy władze kierownicze ustaliły ostatnią liczbę bezrobotnych na obszarze całego państwa. Ogólna ilość bezrobotnych zarejestrowanych wynosiła (stan w d. 21 u. m.) 132.000 z tego korzystało z zasiłków z państwowego funduszu bezrobocia 82.200.

Ta ostatnia liczba wzrosła w stosunku do poprzednich danych (z 14 u. m.) o 500 osób.

PASZPORTY ZAGRANICZNE. Min. spraw zagranicznych zwróciło się do wszystkich urzędników konsularnych za granicą z okólnikiem w sprawie opłat za przedłużanie paszportów.

W związku z rozporządzeniem min. skarbu w celu wykonania ustawy z d. 17 lipca 1924 r. o opłatach za paszporty na wyjazd za granicę, minist. spraw zagranicznych zarządziło, aby przy przedłużeniu ważności paszportów pobierać opłaty przewidziane we wspomnianym rozporządzeniu. Przytem: 1) paszporty, wystawione na podstawie tego rozporządzenia, winny być prolongowane za taką samą opłatą, jaka była pobrana za te paszporty przez władze krajowe (wysokość opłat uwidoczniona jest na paszporcie,) 2) za przedłużenie paszportów, wydanych przed wejściem w życie rozporządzenia z dnia 27 października 1924 r., pobierać należy według uznania konsulatów opłatę normalną (100 zł.), lub ulgową (20 zł., albo 25 zł.) lub też przedłużać paszporty bezpłatnie.

Co się tyczy osób, które udały się za granicę w poszukiwaniu pracy, wiza urzędu emigracyjnego, lub adnotacja urzędu, wystawiającego paszporty, stwierdzająca, że dane osoby wyjechały w poszukiwaniu pracy, wystarczają całkowicie, aby uważać je za emigrantów i odpowiednie paszporty prolongować bezpłatnie.

Jednocześnie ministr. spraw zagranicznych uchyliło wszelkie swe dotychczasowe okólniki w sprawie opłat za przedłużenie paszportów.

PRZYMUSOWY ZARZĄD PAŃSTWOWY. Ustanowiono przymusowy zarząd państwowy nad znajdującym się na terytorjum państwa Polskiego, a składającym się z wierzytelności hipotecznych, mieniem b. rosyjskich banków ziemskich: petersbursko-tulskiego, moskiewskiego, kijowskiego, połtawskiego, chersońskiego i Besarabsko-taurydzkiego. Przymusowym zarządcą państwowym mianowano p. Antoniego Piwockiego, zamieszkałego w Wilnie.

FRANCUSKO-POLSKI KONGRES LEKARSKI. Termin zapisywania się na francusko-polski kongres lekarski w Paryżu przedłuża się do dnia 10 marca r. b. Kongres rozpocznie się dn. 20-go kwietnia.

Lekarze zamieszkali w Warszawie, mogą robić starania o paszporty osobiście albo za pośrednictwem dra Melanowskiego, Żorawia 31, od 6 do 8 wiecz., tel. 502-50. Lekarze prowincjonalni będą czynili starania o paszporty ulgowe u swych władz miejscowych na mocy zaświadczenia, wydanego przez Towarzystwo lekarskie polsko-francuskie, niezwłocznie po wpłaceniu przez członka 25 zł. do P. K. O. w Warszawie na rachunek Nr. 3090.

EMERYTURA DLA PRACOWNIKÓW UMYSŁOWYCH. Departament ubezpieczeń społecznych ministerjum pracy ukończył pracę nad projektem ustawy emerytalnej dla pracowników umysłowych.

Skarż państwa nie uczestniczy w tworzeniu funduszu emerytalnego, który powstaje ze składek pracodawców i pracowników.

OSTRZEŻENIE. Urząd emigracyjny ostrzega osoby, pragnące emigrować do Stanów Zjednoczonych, że nie należy dawać wiary ukazującym się w pismach ogłoszeniom firm zagranicznych, które obiecują ułatwienia podróży do Ameryki. Przeshkody bowiem wynikające z emigracyjnej ustawy Stanów Zjednoczonych, nie mogą być usunięte przez czyjąkolwiek interwencję, a ponadto propaganda ogłoszeniowa tych pism, jest nieprawna na obszarze Polski, w której przewozem emigrantów zajmować się mogą wyłącznie towarzystwa, upoważnione przez rząd Polski.

Zachodzi przeto uzasadnione podejrzenie, że ogłoszenia te mają na celu wyzysk emigrantów i namowę do nielegalnego omijania amerykańskich przepisów imigracyjnych.

W szczególności co do ogłoszenia firmy „Baltisches Frachtenkantor Otto Storr i Co“ Hamburg Bäckerstrasse Nr. 6 hchpt, które przed kilku tygodniami ukazało się w Kurjerze Warszawskim. Urząd podaje do wiadomości zainteresowanych, że rząd niemiecki przesłał akta dochodzeń przeciw tej firmie do prokuratury państwa, w celu wytoczenia postępowania karnego o oszustwo.

NAWOZY SZTUCZNE

(Śrut rycynowy zawierający około 7% azotu 2% tlenu potasu i 3% fosforu).

— sprzedaje —
S-ka Akc. Fabryki Oleju

J. D. POTOKA SYNOWIE

BĘDZIN — MAŁOBĄDZ

TEL. 90.

Ceny niższe od innych nawozów szt. — Przy użyciu śrutu rycynowego wydajność gleby znacznie wyższa niż przy używaniu innych nawozów tak sztucznych jak i naturalnych.

Rolnicy! korzystajcie z okazji i zasilajcie swoją rolę tylko tym nawozem.

L. MIEDZWINSKI, Katowice

ULICA WARSZAWSKA 33. TELEFON 359.

Kamieniolomy bazaltowe, dolomitowe i wapienne

O R A Z

Wyłączna sprzedaż na Polskę granitu
Zjednoczonych Śląskich Kamienioloromów

dostarcza wszelkiego rodzaju kamienie do budowy dróg, jako to:

Tłuczeń, Kostkę bazaltową, Kostki granitowe

wszelkich wymiarów, Dolomit i Wapień

i uprasza zwracać się w sprawie dostawy powyższych materiałów bezpośrednio
lub do jednej z firm następujących:

GUSTAW WEINZIEHER, Będzin Sączewska 29, telefon 41.

Br. FEINSTEIN-RĄTYŃSKI, Warszawa Lwowska 11, „ 54-05.

Niniejszym podaje się do wiadomości publicznej, że

KASA OSZCZĘDNOŚCI POWIATU BĘDZIŃSKIEGO

została uruchomiona w lokalu Sejmiku przy ul. Sączewskiej Nr. 23.

Kasa Oszczędności przyjmuje wkłady na książeczki oszczędnościowe od 1 złoteo wzwyż, otwiera rachunki bieżące zwyczajne i przekazowe, przyjmuje papiery wartościowe na przechowanie, dokonywa zakupu i sprzedaży papierów wartościowych pupilarnych na rachunek i zlecenia wkładów, załatwia inkaso, udziela krótkoterminowych pożyczek:

- a) na weksle o dwóch podpisach osób majątkowo odpowiedzialnych.
- b) pod zastaw papierów wartościowych.
- c) na książeczki oszczędnościowe innych instytucji oszczędnościowych, państwowych i komunalnych.

Kasa Oszczędności udziela długoterminowych pożyczek hipotecznych.

Kasa czynna codziennie od 8 do 1 z wyjątkiem niedziel i świąt.

Z A R ZĄD

KASY OSZCZĘDNOŚCI POWIATU BĘDZIŃSKIEGO.